

54

שאלה ראשונה

ההסדר הרכושי שיידון בין בני הזוג יידון אך ורק בביהמ"ש למשפחה; אומנם הסמכות הייחודית לענייני גירושין נתונה בידי בית הדין, ולכאורה ניתן לכרוך את נושא הרכוש לתביעת גירושין, אולם מכיוון שעילת הגירושין אינה עילה אמיתית (דרישות רוחניות), בבדיקת המבחן המשולש תיפסל הכריכה תחת העילה של חוסר כנות הגירושין. לפיכך ניתן לדון בנושא הרכוש אך ורק בביהמ"ש.

גם כאשר תפנה מרי לביהמ"ש היא תיתקל בחומה כאשר תדרוש את איזון המשאבים, מכיוון שעל פי חוק יחסי ממון נדרש אירוע מפקיע, אשר לא מתרחש (לגבי הגירושין – ראה לעיל). כאן בהתאם לתיקון לחוק יחסי ממון, אם מוגשת תביעה לאיזון משאבים, אז ביהמ"ש כן יוכל לדון בה כעבור שנה מפתחת התיק, או שקיים קרע בין בניה"ח/חיים בנפרד 9 חודשים מתוך שנה. בכל מקרה התביעה לא תידחה אלא או שתוקפא או שעל פי שיקול דעתו של ביהמ"ש תידון בשלב מוקדם יותר.

כאשר ידון האיזון, דבר ראשון נבחן את טיב היחסים בין בני"ז; מדובר בבני זוג פסולי חיתון אשר לא קיים דין מיתה לגבי נישואיהם (כהן וגרושה), לפיכך ביהמ"ש בבואו לדון בנושא יטה לקבל את נישואיהם בחו"ל. כאן יבחנו הנישואין בהתאם ל-3 הגישות (שאוה, זוסמן וויתקון). נראה כי על פי גישתם של שאוה ושל זוסמן, מכיוון שאין להם כושר להינשא בארץ, אזי נישואיהם אינם תקפים. על פי גישתו של ויתקון, מכיוון שנישואיהם תקפים בארץ בה ערכו אותה, הם נשואים גם בישראל. הפסיקה חלוקה לגבי הגישה שתקבל, ולפיכך אדון בכל אחת מהגישות.

1. במידה וייקבע כי הם נשואים, אזי ההסכם שכרתו לאחר החתונה טעון אישור ביהמ"ש/ביה"ד על מנת שייחשב להסכם ממון (על פי חוק יחסי ממון). משתנאי זה לא נתקיים ההסכם חסר תוקף.¹ כאן אומנם ניתן לראות כי הפסיקה (בפרשת פלוני) מקבלת שבעקבות עיקרון תום הלב גם הסכמים שלא אושרו כדין ושבני"ז התייחסו אליהם כהסכם, ניטה לכבדו, ואולם במקרה הנדון רוח לא מילא את חלקו בהסכם ולא העביר את משכורתו לחשבון המשותף, ולפיכך לא ניתן להיעזר בעיקרון תום הלב הנגזר מפרשת קלמר נ' גיא ומהפסיקה בנושא הסכמי ממון.

במידה ואף על פי טיעונים אלה יתקבל הסכם הממון, אזי ביהמ"ש יפסוק בהתאם להסכם הממון וחלוקת הרכוש תחולק על פיו. במידה הסבירה יותר שההסכם לא יכובד, אזי ביהמ"ש יבדוק בהתאם לחוק יחסי ממון (שיעבוד בצורה דומה לחזקת השיתוף דור 2) – כאן הנכסים יחולקו כדלהלן – ביתם של בני"ז יחולק שווה בשווה בין הצדדים (בהנחה שהוא נרכש לאחר הנישואין). הנכסים שאותה ירשה מרי מסבתה ישארו בחזקתה בלבד. רווחיה של מרי בסך 30 מ"ש"ח (מיליון ₪) יחולקו בין הצדדים בצורה שווה. כספי משכורתו של רוח בסך 5 מ"ש"ח יחולקו בין הצדדים בצורה שווה. הוצאות המשפחתיות – לכאורה ההוצאות אמורות היו להיות מחולקות שווה בשווה, ואולם במקרה דנן רק מרי נשאה בהוצאות המשותפות. לכאורה היא יכולה לדרוש קיזוז של ההוצאות, ואולם הפסיקה כבר קבעה כי משלא הלינה על נושא זה בזמן הנישואין, אזי חזקה עליה שהיא קיבלה זאת מכללא, ולפיכך היא לא תזכה להחזרי הוצאות.

לגבי ההסכם הנוסף שבני"ז כרתו במהלך הנישואין, נבחן באותם המבחנים שצינתי לעיל לגבי תקפותו. על פניו ההסכם אינו הסכם ממון ואינו מאושר מכיוון שלא אושר ע"י בי"ד או בימ"ש, ואולם כפי שכבר ציינתי, ביהמ"ש יבחן את תום לב הצדדים בשיקולו האם בכל זאת לכבד ההסכם. כאן, בשונה מהפסיקה הקיימת, בני הזוג לא נעזרו בגורם חיצוני שהם התרשמו כי הוא מוסמך לתת תוקף להסכם (נוטריון), אין אינדיקציה לרצון חופשי של הצדדים (דבר שהינו נלמד כחיוני על פי חוק יחסי ממון). מנגד כאן אין שום אינדיקציה כמו שהייתה בהסכם הראשוני שרוח אינו ממלא את חלקו בהסכם. בשקלול כל המשתנים הללו יחליט ביהמ"ש האם יש לכבד את ההסכם בהתאם להלכות שצינתי לעיל. אם ביהמ"ש יחליט לכבד ההסכם, אזי הוא יפעל על פיו, וחלוקת הרכוש שנצבר בקרב בניה"ז (הבית, רווחי החברה של מרי ומשכורתו של רוח) יחולקו על פי ההסכם, בעוד ששאר ירושתה של מרי תישאר בידיה.

¹ אומנם קיימת כאן דעתו של שמגר מפרשת שי נ' שרעבי שגורסת שהסכם ממון שלא אושר הוא עדיין הסכם, אולם כאן נראה אותו כהסכם עם תנאי מתלה שטרם התקיים. מכיוון שהתנאי המתלה טרם התקיים, ההסכם גם אם הוא הסכם עדיין לא נכנס לתוקפו.

לגבי סוגיית ההון האנושי, יוכל רוח לטעון כי הוא זכאי גם לרווחיה העתידיים של מרי מכיוון שהוא תרם להכשרתה באמצעות אימונים אישיים רבים וכן באמצעות האפשרות שהוא נתן לה להקים את חברתה. בהתאם לפרשת בע"מ 4623/04 מכיר ביהמ"ש ברכיב זה ולפיכך יתכן כי הוא יתחשב ברכיב זה בקבעו את חלוקת המשאבים בין בני הזוג. יתרה מזאת גם ס' 28 (2) יהווה גורם להתחשבות בנושא זה בעת איזון המשאבים. הוא יוכל להרשות לעצמו חלוקה זו (אקוויטבילית) מכיוון שמקרה הנ"ל יש מספיק משאבים. באם לא יהיו מספיק משאבים אזי הוא יוכל לשקול חלוקה קניינית.

2. במידה ויקבע כי נישואי בניה"ז בקפריסין אינם נחשבים כנישואין, דהיינו שבשלב זה הינם ידועים בציבור בלבד, נבחן האם הטקס שבני הזוג ערכו בהר הזיתים הינו טקס נישואין כדמו"י. במידה וזהו טקס נישואין כדמו"י (קידוש, טבעת, עדים), בני הזוג יחשבו לנישואין בדיעבד. כאן, אף שמדובר בפסולי חיתון, ואף שמדובר בטקס פרטי, בית הדין הרבני יקבל את נישואיהם (בהנחה שיוכיחו את הדרישות שציינתי לעיל) רטרואקטיבית (מכיוון שפסלות החיתון שלהם אינה גוזרת מיתה).² באם הם נשואים, אזי חלוקת הרכוש בין בני הזוג תתבצע כמפורט בסעיף 1 לתשובתי.

3. במידה ויקבע כי נישואי בניה"ז הן בקפריסין והן בארץ אינם נחשבים כנישואין, אזי מעמדם של בני הזוג הינו כידועים בציבור.

מכיוון שבני הזוג הינם ידועים בציבור, הסכמים שהם כורתים ביניהם אינם נדרשים אישור של ביהמ"ש,³ לפיכך ההסכמים בין בני הזוג לגבי חלוקת הנכסים, לגבי החוב של מרי בסך של 10 מש"ח, והחלוקה של הנכסים לפי 30%/70% תכובד במלואה (בכפוף לתקיפה על ידי ציר דיני החוזים שלא אדון בו).

במידה ובכל זאת לא יכובדו ההסכים, נדרשת הגשת בקשה לאיזון משאבים. כאן באם תגיש מרי בקשה לאיזון בפני בית המשפט (מכיוון שהם ידב"צים היא לא תוכל לכרוך בבית הדין הרבני את תביעתה עם תביעת גירושין ולכן היא לא תוכל לפנות לביה"ד), אז בהתאם לחזקת השיתוף החלה על ידועים בציבור יבדוק ביהמ"ש מיידית את המקרה (ולא בשיהוי כפי שדנתי בנושא בסעיף 1 לתשובתי).

על ידועים בציבור חלה חזקת השיתוף דור 3. כאן נבדוק את תנאי הסף של דור זה – מדובר בוג הנשוי שנים רבות (15 שנים), ואולם מכיוון שזהו אינו הנישואין הראשונים שלהם, לא יוש ביהמ"ש להשתמש בדור זה ויתכן שהוא יטה לכיוון דור 2.

א. באם ביהמ"ש ישתמש בדור 3, נחלק את הנכסים של שני בני הזוג שנצברו במהלך ביניהם בצורה שווה (משכורתו של רוח, רווחיה של מרי וביתם המשותף). לגבי ירושתה של מרי נבדוק האם היא שימשה ליחידה המשפחתית. באם כן נחלק אותה ובאם לא אז לא נחלק אותה. (לגבי הוצאות המחייה של המשפחה בתקופת הנישואין ראה דיון בסעיף 1). גם באם לא תחולק ירושתה של מרי, יוכל רוח לטעון לקבל חלק ממנה על פי הדין הכללי (כפי שנטען בפרשת אבו רומי). כאן ייטען כי במהלך הנישואין הייתה כוונה של מרי לשתף את רוח בנכסים שאותה קיבלה בירושה, ולפיכך לא ניתן לקחת ממנו את ששלו כבר באמצעות איזון המשאבים.

כאן נבחן את הדין בהתאם לראייתה של השופטת שטרסברג-כהן הדורשת סף הוכחה חמור לכוונת השיתוף. מכיוון שמרי תוכל להציג את המסמך שנחתם בינה לבין רוח המדבר על כך שבהתרחש אירוע מפקיע, הירושה אינה מחולקת, הרי שזוהי כוונה נוגדת שיתוף ולכן היא לא התכוונה כלל לשתף את רוח בירושה. לפיכך לדעתי הירושה לא תחולק בין בני הזוג.

ב. באם ביהמ"ש יחליט כי אין כאן עילה להשתמש בחלוקה על פי קריטריונים משפחתיים (דור 3), הוא יפעל על פי החלוקה הנורמטיבית (דור 2). כאן נחלק את הנכסים בהתאם לסעיף א', ואולם לא יתקיים כלל דיון לגבי הנושא של נכסים משפחתיים, אלא שנכסים שנצברו במהלך הנישואין יחולקו בין שני הצדדים ונכסים מלפני הנישואין/ירושות/מתנות לא יחולקו. רוח יוכל גם כאן להעלות את טענת הדין הכללי, ואולם כפי שציינתי לעיל, אין זה סביר שטענתנו תתקבל.

² במידה וטעיתי, ונישואי כהן וגרושה דינם מיתה, אזי ביה"ד לא יקבל נישואין אלה כלל, ולפיכך הם לא יחשבו כנישואים ולכן הדיון הינו רק באם הם ידועים בציבור על פי סעיף 3 לתשובתי.
³ אף שעל פי פרשת זמר ניתן להם אישור ביהמ"ש אם ידרשו אותו

שאלה שנייה

תחילה נבחן האם בני הזוג נשואים או שמעמדם היה כשל ידועים בציבור (ראה שאלה מספר 1 לדיון נרחב בסוגייה זו).

נחלק סוגייה זו לשניים – חלקו של רוח מרכושה של מרי כתוצאה מאיזון בין משאביהם, וחלקו של רוח מעזבונה של מרי שהיא צריכה להוריש לו בהתאם לחוק.

1. באם מדובר בכך שהם נשואים, אז קרה אירוע מפקיע בין בני הזוג (מותה של מרי) ולכן נבחן את איזון המשאבים. כאן מתקיים מחדש הדיון שדנתי בשאלה מספר 1 לגבי תוקף ההסכם. במידה וההסכמים מכובדים נפעל על פי הנחיותיהם בחלוקת הרכוש. במידה ואין הם מכובדים אז נחלק את הרכוש בהתאם לאיזון בחוק יחסי ממון (כפי שפירטתי בשאלה מספר 1). לגבי הפיצויים מהתאונה, נבחן האם מדובר בפיצויים שהוגדרו בחברת הביטוח כפיצויים לשאר בשר (כפי שהוגדרו על ידי חברת הביטוח בטופס שנתי הנשלח למרי). במידה ונשלח טופס שכזה, נתייחס אליו כאל צוואה, ורק במידה ורוח נרשם בטופס זה, הוא יהיה זכאי לפיצויים מהביטוח. במידה ואין טופס שכזה אזי הסכום המשולם ישולם לעזבונה של מרי ויחולק משם. לגבי ירושתה של מרי, מכיוון שרוח נשוי לה, הוא זכאי על פי סעיף 11(א) לחוק הירושה למחצית העיזבון ושני ילדיה מנישואיה הקודמים של מרי זכאים למחצית השנייה.

2. באם מדובר בכך שהם ידועים בציבור בלבד, נאזן את רכושם על פי חזקת השיתוף. כאן נבחן על פי חזקת השיתוף דור 2/3 כפי שפירטתי בשאלה מספר 1 (בשים דגש לסייג בשאלה מספר 1 לסוגיית ההסכמים שסביר להניח שיכובדו).

לאחר מכן נבחן את חלקו של רוח בעזבונה של מרי. כאן שוב נבחן כפי שבחנו בסעיף 1 האם מרי רשמה את שמו בסוגיית מתן הפיצויים מתאונה הדרכים. לאחר מכן נבחן את שאלת ההורשה בהתאם לחוק. כאן נכנס לתוקפו סעיף מספר 55 לחוק הירושה. נבחן האם למרות הצהרת הפירוד בין בניה"ז עדיין הם חיים כידועים בציבור שרק מתארגנים לקראת הפירוד או שהם כבר נפרדו הלכה למעשה. באם הם עדיין בחזקת ידועים בציבור, רוח יהיה זכאי כאילו שהוא בעלה של מרי למחצית מעזבונה (בהתאם לסעיף 11(א) לחוק הירושה) ושני ילדיה למחצית השנייה. באם הם פרודים, לא יהיה זכאי רוח לדבר מעזבונה.

שאלה שלישית

באם היה מתגלה כי רוח עדיין נשוי לבת זוגתו הקודמת (להלן: המסורבת), אזי אין הוא יכול להינשא למרי וכל הדיון לגבי חלוקת הרכוש תחת ההנחה כי הם נשואים אינה רלבנטית; על אף שישנה פסיקה המתירה ביגמיה מצד הגבר (ברונובסקי נ' הרב הראשי לישראל), עדיין המבדיל הינו שהאישה הינה סרבנית הגט, מה שאינו המקרה דנן, ורוח לא קיבל היתר רב ראשי לביגמיה (במידה והוא קיבל אז אין שום הבדל מול שאלה מספר 1)

מכיוון שהם עדיין יחשבו לידועים בציבור, יתקיים איזון משאבים בהתאם לחזקת השיתוף הקיימת בין ידועים בציבור (בהתאמה לכלל הדיון בנושא בשאלה מספר 1). פרט לכך גם כלל הדיון לגבי זכאותו של רוח בעזבונו של מרי כנשוי לא יתקיים והוא יצטרך לדרוש את זכאותו דרך סעיף 55 לחוק הירושה (כפי שדיברתי בשאלה מספר 2).

באם רוח ומרי לא התגוררו תחת אותה קורת גג בעת מות מרי, נבדוק שוב את תקפות נישואיהם. אם הם עדיין היו נשואים זה לזה, אין משמעות לכך שאין הם גרים יחד (מלבד בסוגייה של טיעונים לגבי זכאות לבית המשותף ולשאלה האם אחד מבני הזוג ויתר בהתנהגותו על זכאותו לבית עקב כך שהוא אינו גר בו עוד) והוא יהיה זכאי למחצית מעזבונו כפי שפירטתי בשאלה מספר 2. באם הם נחשבים לידועים בציבור בלבד, אזי מכיוון שהם נפרדו ואין הם גרים עוד במשותף, הרי שניתן לטעון כי הם אינם ידועים בציבור יותר אלא שני אנשים נפרדים. ככאלה רוח אינו זכאי כלל לחלק מירושתה של מרי (למעט סוגיית כספי הפיצויים על התאונה שנדונה בשאלה מספר 2).